

**NAŠ
(PRAVEDAN)
ZELENI PLAN
ZA EUROPU**

SASTAVILI SU GA MLADI LJUDI IZ CIJELE EUROPE

UVOD

Tko smo mi?	5
Uvod	5
Načela i vrijednosti	5
Vizije europske mladeži	6
1. Dekarbonizacija: Borba protiv klimatskih promjena, pristup čistoj energiji i pametna mobilnost	8
2. Kružni sustavi: Održiva proizvodnja, potrošnja i trgovina	10
3. Smanjenje zagađenja: Zrak, voda i tlo	2
4. Održivi prehrambeni sustavi i ruralna područja	11
5. Zajednička dobra: Zaštita i obnova ekosustava	15
6. Umjetnost, kultura, obrazovanje i učenje	18, 20
7. Upravljanje i donošenje odluka	21
8. Financiranje transformacije sustava	22
9. Zdravstvena skrb i društvena pravda	23
Zaključak	24

UVOD

Tko smo mi?

Mi smo mlade osobe, organizacije mladih, organizacije civilnog društva i članovi nacionalnih ogranaka organizacije Young Friends of the Earth diljem Europe, udruženi da definiramo kakvu budućnost želimo da Europski zeleni plan omogući.

Uvod

Ovaj Prijedlog mladih za Zeleni plan za Europu predstavlja narativ za budućnost kakvu želimo i za hitnu intersekcionalnu transformaciju koja je potrebna u našem društvu. U njemu su predstavljene vizije mladih ljudi za društveno pravednu i ekološki prihvatljivu budućnost te on naglašava da je pravo vrijeme za sustavne promjene. Svijet je trenutno na prekretnici, gdje su nam potrebne hrabre mjere i koordinirane zajedničke akcije kako bismo izgradili pravednu, održivu i društveno pravednu budućnost u kojoj svi želimo živjeti. Vrijeme za hrabre kolektivne akcije pomoću kojih ćemo izgraditi bolji svijet za sve je SADA!

Dvije godine [smo prikupljali vizije](#) 3300 mladih ljudi različitog porijekla i identiteta diljem Europe. Posebno smo se usredotočili na angažiranje nedovoljno zastupljenih mladih ljudi, budući da oni često nisu uključeni u procese donošenja odluka koji na njih utječu. Vizije su podijeljene po tematskim kategorijama i oblikovane kao prioriteta za budućnost, predložena rješenja i mjere te preporuke političkih mjera. One nisu univerzalne, jer svaka zemlja ima različito polazište i treba poduzeti različite korake kako bi društvena promjena bila uspješna. Međutim, ovaj Prijedlog mladih može poslužiti kao putokaz svim dionicima pri postizanju sustavnih promjena i stvaranju Europskog zelenog plana koji se temelji na viziji budućnosti koju europski mladi žele. Stoga smo uvrstili prijedloge za četiri različite skupine dionika - političare_ke, poduzeća, zajednice i pojedince.

Tvorci politika su ljudi koji su uključeni u razvoj politika i političkih odluka, npr. članovi vlada i njihovi savjetnici te razni parlamentarni zastupnici. Politika nije zakon, već plan djelovanja koji utvrđuje vlada. Tvorci politika imaju veliku odgovornost pri pokretanju sustavnih promjena te provedbi transformativnih i hrabrih mjera koje osiguravaju održivu i pravednu budućnost za sve. Oni mogu zakonski regulirati poslovne djelatnosti, ali i same tvrtke mogu doprinijeti sustavnim promjenama. Tvrtke mogu doprinijeti održivom razvoju i inovacijama promjenom svog ponašanja prema ekološki prihvatljivijem tako da se ne fokusiraju samo na profit, nego i na to kako utječu na društvo i okoliš. Samo su velike sustavne promjene rješenje za trenutačnu klimatsku krizu, ali to ne znači da zajednice i pojedinci ne mogu ništa učiniti. Možemo se informirati, možemo upotrijebiti svoje pravo i glasovati kako bismo zahtijevali promjenu sustava, možemo koristiti svoju kupovnu moć da podržimo održive tvrtke i možemo promijeniti svoje ponašanje i način života. Međutim, važno je priznati da ljudi imaju različite prihode i mogućnosti te da nema svatko sposobnost niti znanje kako živjeti održivije.

Ovim Prijedlogom mladih želimo istaknuti glasove mladih ljudi, posebno onih koje je trenutačni sustav beznadno ušutkao. Gradimo temelje za dijeljene vizije među mladima diljem cijele Europe, a koji su sazdana na življenim iskustvima nas i zajednica s kojima radimo i koje predstavljamo. Želimo pravedan Zeleni plan za Europu koji se temelji na poštenoj i radikalnoj sustavnoj promjeni i koji uključuje sve glasove, ne samo one privilegirane.

¹Podzastupljeni / marginalizirani / mladi u nepovoljnom položaju su mladi ljudi kojima su uskraćene društvene, ekonomske ili obrazovne mogućnosti koje drugi mladi ljudi u njihovoj zajednici uživaju, zbog čimbenika na koje ne mogu utjecati (npr. etnička pripadnost, invaliditet, seksualna orijentacija, vjera, ekonomska nejednakost). Definicija preuzeta iz: https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/IRB_2017_06_AdoI04.pdf

NAČELA I VRIJEDNOSTI

Vrijednosti su temeljna uvjerenja koja određuju i proizvode naše stavove i postupke te nam pomažu da odredimo što nam je važno. One određuju karakterne osobine koje odlučimo razviti, kakve osobe želimo biti, kako se ophodimo prema sebi i drugima, te naš odnos sa svijetom oko nas – one su opće smjernice za naše ponašanje.²

Na kolektivnoj razini, društva daju prednost određenim vrijednostima, a one utječu na odluke koje se donose, od prava na zdravstvenu skrb i zapošljavanje do upravljanja resursima. Te odluke dugoročno utječu na budućnost. Prije nego počnemo zamišljati budućnost, važno je utvrditi koje vrijednosti njegujemo. Ovo su najčešće vrijednosti koje najviše mladih u Europi dijeli, a koje smo utvrdili kroz proces postizanja zajedničke vizije:

Vrijednosti i načela koja su se istaknula u procesu postizanja zajedničke vizije su **povjerenje, jednakost, poštovanje, ljubav i solidarnost**. Ove pojmove definiramo na sljedeći način: Povjerenje znači vjerovati da je netko dobar i pošten te da vam neće nauditi, ili znači imati povjerenja u to da je nešto sigurno i pouzdano³. Pravednost znači priznati da su sva ljudska bića jednako vrijedna, da zaslužuju dostojanstvo, jednaka prava i jednak pristup resursima, uključujući znanje i financijska sredstva⁴. Poštovanje znači prihvaćanje nekoga onakvim kakav jest, čak i ako je drugačiji ili ima drugačije stavove⁵. Ljubav znači brinuti se za drugu osobu i osjećati duboku povezanost s njom. Solidarnost znači stvaranje vrijednih saveza s drugim ljudima te često uključuje podršku zajednicama koje dijele slične interese i odgovornosti⁶.

Ako se vodimo vrijednostima, možemo smoći hrabrosti da zajedno postignemo promjenu i poticaj da ostanemo vjerni tomu kakve osobe jesmo ili želimo postati. Oslanjajući se na **poštovanje, komunikaciju i priznavanje** naših različitih vrijednosti, možemo solidarno surađivati kako bismo postigli pozitivnu promjenu kakvu zamišljamo⁷.

²<https://www.ethicssage.com/2018/08/what-are-values.html>

³<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/trust>

⁴https://youngfoee.eu/wp-content/uploads/2020/12/yfoee_manifesto_final.pdf

⁵<https://kidshelpline.com.au/teens/issues/all-about-respect>

⁶https://youngfoee.eu/wp-content/uploads/2020/12/yfoee_manifesto_final.pdf

⁷<https://take10volunteer.org/solidarity-activism>

VIZIJE EUROPSKE MLADEŽI

SHIFTING NARRATIVE AGAINST GAS PROJECTS

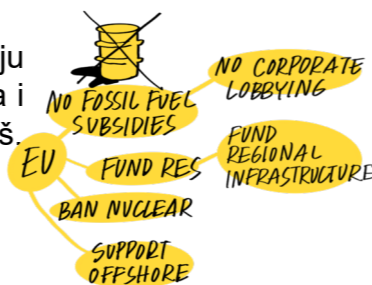
U nastavku predstavljamo vizije mladih u devet različitih kategorija, u skladu s područjima politike Europskog zelenog plana. Vizije su formulirane kao preporuke političkih mjera, budući prioriteti, ili prijedlozi rješenja, odnosno mjera za četiri različite skupine dionika – lokalne, nacionalne i europske vlade, tvrtke, zajednice i pojedince.

1. Dekarbonizacija: Borba protiv klimatskih promjena, pristup čistoj energiji i pametna mobilnost

Potrebne su radikalne promjene kako bi se značajno smanjile emisije CO2 i dekarboniziralo naše društvo. Mladi zamišljaju društvo utemeljeno na odrastu (eng. "degrowth"), u kojem su fosilna goriva zabranjena, energija je obnovljiva i demokratizirana, a održivi načini putovanja su dostupni svima. U procesu dekarbonizacije također je ključna zaštita prava autohtonog i lokalnog stanovništva te uključivanje njihovih glasova u donošenje politika.

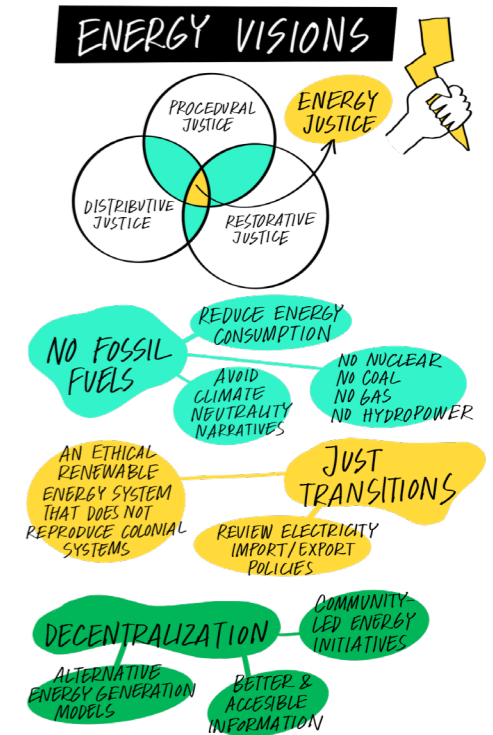
Što mogu učiniti lokalne, nacionalne i europske vlade?

- Prekinuti svoj ekstraktivni i eksploatatorski odnos prema prirodi. Odluke ne bi trebale biti temeljene na želji za profitom, već donesene s ciljem stvaranja održivih i pravednih društava.
- Prestati iskorištavati zemlje tzv. globalnog juga i osigurati da sve osobe kojih se to dotiče imaju mogućnost sudjelovati u donošenju odluka, uključujući autohtono stanovništvo.
- Zahtijevati da zagađivači preuzmu odgovornost zbog klimatske i ekološke štete koju su prouzročili.
- Proglasiti klimatsku krizu i pobrinuti se da je društvena pravda dio klimatskih rješenja.
- Prestati promicati mehanizme poput hvatanja i skladištenja ugljika te geoinženjeringa kao klimatskih rješenja. Takve strategije omogućuju tzv. greenwashing te odvrću pozornost ljudi i tvrtki od potrebe za smanjenjem emisija.
- Postupno ukinuti proizvodnju fosilnih goriva, nuklearne energije i vodika dobivenog iz fosilnih goriva, istovremeno osiguravajući priuštivu energiju svima.
- Podupirati i razvijati obnovljive izvore energije koji imaju najmanje štetan utjecaj na okoliš.
- Ukinuti subvencije za "obnovljive izvore energije" koji su neučinkoviti i štetni za planet, kao što je hidroenergija.
- Stati na kraj monopolu u energetske sektoru. Demokratizirati i decentralizirati proizvodnju energije tako da ljudi mogu znati i odlučiti odakle dolazi njihova energija i uvijek imati na raspolaganju održive i etične izvore energije.
- Prepoznati problem energetske siromaštva i boriti se protiv njega. Surađivati s drugim zemljama kako bi obnovljiva energija postala lako dostupna svima.
- Dekarbonizirati i proširiti infrastrukturu javnog prijevoza da bude dostupna, priuštiva, učinkovita i sigurna za sve. Zamjene za automobile trebale bi biti udobne, brze i praktične poput automobila, bez daljnjeg masovnog iskorištavanja prirodnih dobara i staništa.
- Poticati ljude da upotrebljavaju javni prijevoz i putuju na održiv način.
- Prestati subvencionirati zrakoplovnu industriju i natjerati tvrtke da plaćaju penale za pružanje usluga koje imaju visok ugljični otisak, poput aviona i automobila. Pobrinuti se da cijena leta odražava njegovu cijenu po okoliš.
- Dodjeljivati javne prostore ljudima i zajednicama, a ne parkiralištima.

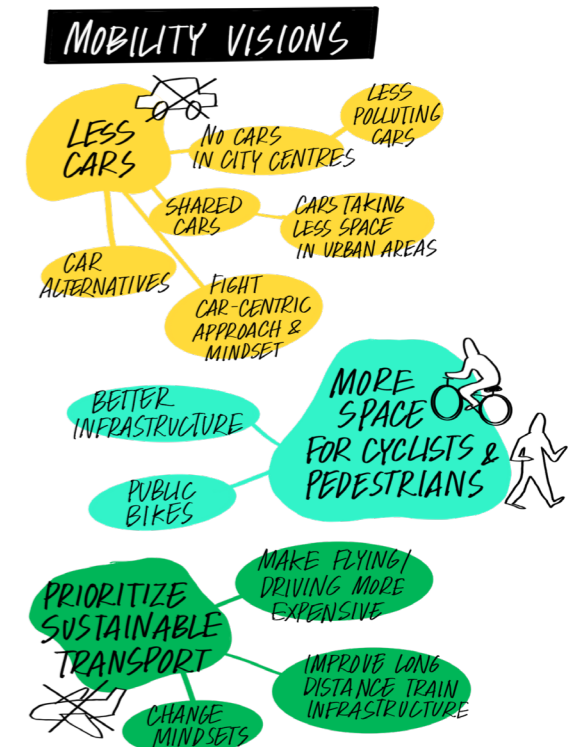
Što tvrtke mogu učiniti?

- Prekinuti svoj ekstraktivni i eksploatatorski odnos prema prirodi. Ažurirati unutarnje politike i ulaganja da budu kompatibilne s klimatskim ciljevima.
- Dati prednost društvenoj i ekološkoj pravdi te definirati mjerljive i transparentne obveze za smanjenje emisija.
- Dekarbonizirati promet – koristiti željeznički ili pomorski teretni prijevoz umjesto automobila i zračnog prijevoza tereta, koristiti teretne bicikle kako bi posljednju dionicu dostave učinili učinkovitijom i održivijom. Obustaviti programe olakšica za službena vozila i upotrebljavati digitalne tehnologije kako bi smanjili broj poslovnih putovanja i nepotrebno putovanje na posao.
- Omogućiti zaposlenicima da rade od kuće kada je to moguće i ponuditi poticaje za korištenje javnog prijevoza i vožnje biciklom ili pješčenje kada je to moguće.
- Koristiti održivije i lokalne izvore energije te energetske viškove zajednicama koje pate od energetske siromaštva.
- Pomoći da se unaprijede energetske učinkovite tehnologije i održivi poslovni modeli.

Što zajednice mogu učiniti?

- Podići svijest o načinima kako dekarbonizirati društvo i pomoći u promjeni kulturnih normi i mišljenja. Uspostaviti novu kulturu mobilnosti koja će se suprotstaviti pristupu i načinu razmišljanja u kojem se automobilima daje povlašteno mjesto u prometu.
- Promicati aktivnu mobilnost radi fizičkog i mentalnog zdravlja (npr. raditi događaje i grupe u kojima ljudi mogu biciklirati i hodati zajedno, mapirati sigurne biciklističke i pješačke staze za djecu).
- Izboriti se da parkirališta ponovno postanu društveni prostori za kreativne aktivnosti i uspostaviti platforme gdje ljudi mogu podnijeti izvještaj o problemima vezanim uz mobilnost i sigurnost.
- Mobilizirati se i zaustaviti energetske monopol te surađivati na razvoju pravednih lokalnih energetske zadruga kako bi se decentraliziralo i demokratiziralo energetske sustave.
- Pokrenuti inicijative za popravke i dijeljenje resursa.

Što pojedinci mogu učiniti?

- Biti u tijeku s najnovijim znanošću i politikom te kritički razmišljati kako bi mogli informirano djelovati po pitanju klimatskih promjena.
- Informirati se o tome kako smanjiti svoj ugljični otisak.
- Postati proaktivni građani – politički se aktivirati i djelovati u svojoj zajednici te upotrijebiti svoje pravo i glasovati kako bi zahtijevali promjenu.
- Hodati, biciklirati ili koristiti javni prijevoz. Ako se ne može izbjeći vožnju ili letenje, odabrati najučinkovitiju i održiviju opciju.
- Smanjiti potrošnju energije, upotrebljavati obnovljivu energiju i uložiti u energetske projekte pokrenute na razini zajednica.

VIZIJE EUROPSKE MLADEŽI

2. Kružni sustavi: Održiva proizvodnja, potrošnja i trgovina

Kružno gospodarstvo je ekonomski model proizvodnje i potrošnje pri kojem se produljuje životni vijek proizvoda, a otpad se smanjuje na minimum⁸. To se postiže dijeljenjem, iznajmljivanjem, ponovnom upotrebom, popravljanjem, obnavljanjem i recikliranjem postojećih materijala i proizvoda što je dulje moguće. Mladi zamišljaju kružno gospodarstvo koje daje prednost potrebama nedovoljno zastupljenih zajednica te poboljšava kvalitetu života ljudi istovremeno štiteći naš planet. Vizije obuhvaćene u ovom odjeljku mogu pomoći pri kolektivnom planiranju preraspodjele financija i ulaganja u modele koji jamče održivo korištenje prirodnih dobara te pravedan pristup osnovnim namirnicama i uslugama za sve.

MORE
WORK FROM
HOME

Što mogu učiniti lokalne, nacionalne i europske vlade?

- Prestati tretirati prirodu kao resurs koji služi za neograničeno iskorištavanje i kao odlagalište otpada.
- Prijeti na kružno gospodarstvo temeljeno na principu „smanji, ponovno upotrijebi, recikliraj“, općem dobru, sreći i boljitku.
- Regulirati korištenje i ekstrakciju ograničenih materijala i dobara te sprječavati međunarodne kompanije da preuzmu lokalna tržišta.
- Osigurati da cijene bolje odražavaju ekološki trošak proizvodnje.
- Razviti odgovarajuću infrastrukturu za gospodarenje otpadom i zaustaviti izvoz otpada na Globalni Jug. Zabraniti proizvodnju i korištenje mikroplastike te plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu.
- Omogućiti građanima da se lako informiraju o tome kako naši postupci utječu na svijet i naš prirodni okoliš.
- Osigurati potrošačima pravo na popravak proizvoda i donijeti zakone protiv planiranog zastarijevanja.
- Savjetovati se i uključiti stručnjake, manjinske skupine i autohtono stanovništvo pri izradi trgovinskih sporazuma EU-a.
- Ukinuti Ugovor o energetskej povelji i prestati uključivati mehanizam Rješavanja sporova između investitora i država (ISDS) u trgovinske sporazume.

Što tvrtke mogu učiniti?

- Usvojiti kružni poslovni model koji se temelji na odrastu (eng. “degrowth”), ekološkoj i društvenoj dobrobiti te sreći. Svi proizvodni procesi trebali bi se usredotočiti na ponovnu uporabu s povećanjem vrijednosti (engl. „upcycling“), težiti nultom/niskom ugljičnom otisku te koristiti održive tehnologije i materijale.
- Prestati izvoziti otpad na Globalni Jug.
- Omogućiti lako dostupne i transparentne informacije o utjecaju cijelog lanca opskrbe na okoliš.
- Stati na kraj planiranom zastarijevanju i proizvoditi proizvode koji su kvalitetni i izdržljivi.
- Izrađivati proizvode koji se mogu popraviti i kupcima olakšati popravke.
- Prestati s praksom “brze mode” i upotrebljavati održive materijale poput konoplje i lana.
- Osigurati vegetarijanske/veganske namirnice i kupovati svjež, lokalno proizvedenu hranu.

Što zajednice mogu učiniti?

- Stvoriti ekonomiju dijeljenja i promicati kulturu temeljenu na principu „smanji, ponovno koristi, recikliraj“.
- Razviti digitalne platforme koje povezuju građane i sakupljače otpada.
- Pripremati hranu kod kuće s lokalnim i održivim proizvodima. Izbjegavati prerađenu hranu što je više moguće.
- Podržavati lokalno, održivo poduzetništvo i ekoturizam.
- Podržavati i solidarizirati se s autohtonim narodima i drugim manjinskim skupinama tijekom pregovora o trgovinskom sporazumu s EU-om.

Što ljudi mogu učiniti?

- Informirati se kako živjeti održivije.
- Smanjiti potrošnju, otpad svesti na minimum i pomoći promicati kulturu temeljenu na principu „smanji, ponovno upotrijebi, recikliraj“.
- Postati savjesni i etički potrošači – kupovati održive proizvode i podržavati lokalne tvrtke koje brinu o okolišu.
- Kupovati svježe, lokalno proizvedene namirnice kako bi smanjili količinu ambalaže i zagađenje uzrokovano transportom te podržali lokalno gospodarstvo.

⁸<https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/economy/20151201STO05603/circular-economy-definition-importance-and-benefits>

3. Smanjenje zagađenja: Zrak, voda i tlo

Zdrav i održiv okoliš može se postići samo ako se učinkovito riješi problem onečišćenja zraka, vode i tla. Mi smo dio međusobno povezanog i nezamjenjivog ekosustava koji je pretrpio štetu zbog ljudskog djelovanja. Sveopća zagađenost zraka, vode i tla ne utječe samo na ljudsko zdravlje i kvalitetu života, već i na ravnotežu ekosustava. Zahtijevamo sanaciju okoliša i kolektivno djelovanje na svim razinama društva, uključujući vlade, tvrtke, zajednice i ljude, kako bismo obnovili zdravlje i kvalitetu zraka, vode i tla.

Što vlade mogu učiniti?

- Suradivati s drugim vladama i međuvladinim organizacijama na poboljšanju postojećih međunarodnih ugovora kako bi riješile problem zagađenosti.
- Stvoriti retroaktivno važeći i progresivni zakon o klimatskoj pravdi koji će osigurati da tvrtke i pojedinci koji zagađuju snose odgovornost za klimatsku i ekološku štetu koju počinu, primjerice tako što će ekocid proglasiti međunarodnim zločinom.
- Uvažiti tradicionalna znanja i autohtone sustave znanja kako bi otkrile održive načine za poboljšanje kvalitete zraka, plodnosti tla i ljudske dobrobiti.
- Uspostaviti strogu kontrolu i zaštitu rijeka i jezera npr. postaviti pročistače na kanalizacijskom odvodu, uvesti strože poljoprivredne propise te poboljšati regulaciju građevinske i turističke djelatnosti.
- Zaštititi oceane i mora uvođenjem propisa koji zabranjuju odlaganje otpada u more i korištenje materijala otrovnih za okoliš na brodovima. Vlade bi također trebale ulagati u razvoj učinkovitih tehnologija za čišćenje oceana.
- Riješiti se onečišćenja u svemiru i moru koje uzrokuju stari sateliti, dijelovi raketa i svemirske stanice.
- Uspostaviti stanice za praćenje kvalitete zraka diljem zemlje i građanima pružiti lako dostupne informacije o kvaliteti zraka.
- Zatvoriti odlagališta otpada.

Što tvrtke mogu učiniti?

- Postaviti pročistače i osigurati da se lanci opskrbe temelje na ekološki prihvatljivoj praksi.
- Prestati proizvoditi i prodavati vozila koja zagađuju okoliš.
- Prestati koristiti tehnike ribolova koje štete okolišu te bacati ribarske mreže i drugi otpad u more.

Što zajednice mogu učiniti?

- Uspostaviti lokalne i regionalne grupe i projekte za smanjenje zagađenja te razviti akcijske planove za zajednice kako bi se osiguralo da okoliš ostane čist i zdrav.
- Potaknuti vlasti da sade voćke i orašaste plodove na javnim površinama kako bi se poboljšala kvaliteta zraka, tla i vode, kao i dobrobit životinja i ljudi. Ubrani plodovi i prihod ostvaren njihovom prodajom mogu se koristiti za potporu socijalno ugroženih skupina te financiranje lokalnih projekata koji se bave rješavanjem problema zagađenja.

Što ljudi mogu učiniti?

- Informirati se o ljudskim pravima i propisima o zaštiti okoliša kako bi mogli zahtijevati od tvrtki i nadležnih institucija države da preuzmu odgovornost za svoje postupke.
- Postati zaštitnici prirode i doprinosti društvenim i kulturnim promjenama.

VIZIJE EUROPSKE MLADEŽI

4. Održivi prehrambeni sustavi i ruralna područja

Trenutačni prehrambeni sustav temelji se na industrijskoj poljoprivredi i akvakulturi, koja je nepravedna, pogoršava klimatske promjene i društvene nejednakosti te šteti biološkoj raznolikosti, dobrobiti životinja, javnom zdravlju i lokalnim gospodarstvima. Potrebno nam je masovno proširenje raznolikih, održivih, organskih i regenerativnih poljoprivrednih sustava koji se temelje na prirodnim mehanizmima kojim imaju sposobnost apsorpcije ugljika iz atmosfere te proizvode hranjive namirnice koristeći manje energije, zemlje i vode. Također, nužno je drastično smanjiti bacanje hrane i konzumaciju životinjskih proizvoda. U procesu postizanja zajedničke vizije, europska mladež doprinijela je sljedećim zamislima za održive prehrambene sustave:

Što mogu učiniti lokalne, nacionalne i europske vlade?

- Financijski podržati mlade poljoprivrednike i male, regenerativne, održive i ekološke poljoprivredne obrte i zadruge, te poduzeti korake prema smanjenju broja industrijskih farmi i uzgajanih životinja.
- Upotrijebiti Zajedničku poljoprivrednu politiku (engl. Common Agricultural Policy – CAP) kako bi podržale prijelaz s industrijske poljoprivrede na regenerativnu organsku poljoprivredu.
- Zabraniti štetne pesticide.
- Poboľjšati upravljanje otpadom od hrane i unaprijediti propise o sigurnosti hrane kako bi se podržalo doniranje hrane i kompostiranje. Uvesti zakone za zabranu bacanja hrane ili ograničenje količine koje tvrtke smiju baciti.
- Osigurati da svi imaju mogućnost i pristup uzgoju hrane i (ponovnog) povezivanja s njom.
- Osigurati da velike poljoprivredne tvrtke ne utječu na razvoj politike.
- Razviti programe certificiranja za etički proizvedenu hranu kako bi bila prepoznatljiva na tržištu.
- Ograničiti prodaju voća i povrća iz uvoza.
- Preispitati i poboljšati kurikulum za zemljoradnike i druge poljoprivredne radnike tako da sadrži mjere za osiguranje održivosti i biološke raznolikosti.
- Organizirati edukativne radionice za poljoprivrednike kako bi povećali kvalitetu i održivost svojih

prehrambenih proizvoda.

- Obrazovati javnost o podrijetlu i utjecaju njihove hrane na okoliš
- Stabilizirati cijenu usjeva na europskom tržištu i jamčiti da poljoprivrednici mogu prodati svoje proizvode.
- Prestati subvencionirati mesnu industriju. Ulagati i podržavati alternative mesu koje su bolje za ljude i planet, kao što su uzgojeno meso i biljne imitacije mesa.

Što tvrtke mogu učiniti?

- Prakticirati održivu i regenerativnu poljoprivredu koja povećava plodnost tla i učinkovito reciklira hranjive tvari. Zemljišta koja su se upotrebljavala za proizvodnju stočne hrane prenamijeniti za proizvodnju hrane spremne za izravnu ljudsku konzumaciju.
- Prestati proizvoditi genetski modificiranu ribu, životinje, sjemenke i biljke.
- Uključiti u svoju ponudu i lance opskrbe više organskih, lokalnih i biljnih proizvoda, a smanjiti udio proizvoda životinjskog podrijetla. Donirati višak hrane kako bi se izbjeglo bacanje hrane.
- Doprinijeti promjeni kulture i ponašanja, npr. promicati uravnotežene porcije, nuditi manje proizvoda životinjskog podrijetla i popularizirati „ružnu hranu“ (hranu koja nije estetski ugodna, ali je jestiva).
- Prestati utjecati na poljoprivrednu politiku i propise o zemljoradnji.
- Transparentno navesti informacije o razini održivosti lanca opskrbe hranom, uključujući podrijetlo proizvoda i koji se pesticidi koriste.

FEED LIVESTOCK WITH SURPLUS

OPTION FOR SMALLER PORTIONS AT RESTAURANT

Što zajednice mogu učiniti?

- Podržati mlade, lokalne poljoprivrednike i pomoći uspostaviti alternativnu i održivu proizvodnju hrane (npr. poljoprivredne zadruge, grupe solidarne razmjene i društvene vrtove, engl. community-supported agriculture – CSA)
- Solidarizirati se s nedovoljno zastupljenim skupinama i doprinijeti sigurnosti opskrbe hranom za cijelu zajednicu.
- Učiti iz lokalnih i autohtonih prehrambenih sustava i poljoprivrednih praksi.
- Podučavati djecu važnosti održive proizvodnje hrane, značaju hrane koju konzumiramo te njezinom podrijetlu.
- Povezati gradske i seoske sredine te osigurati da svi ljudi imaju pristup zemljištu na kojem imaju pravo uzgajati vlastitu hranu.
- Učiti od međunarodnih pokreta za prehrambenu neovisnost kao što je La Vía Campesina.

COMMUNITY GARDENING
FOOD COOPERATIVES

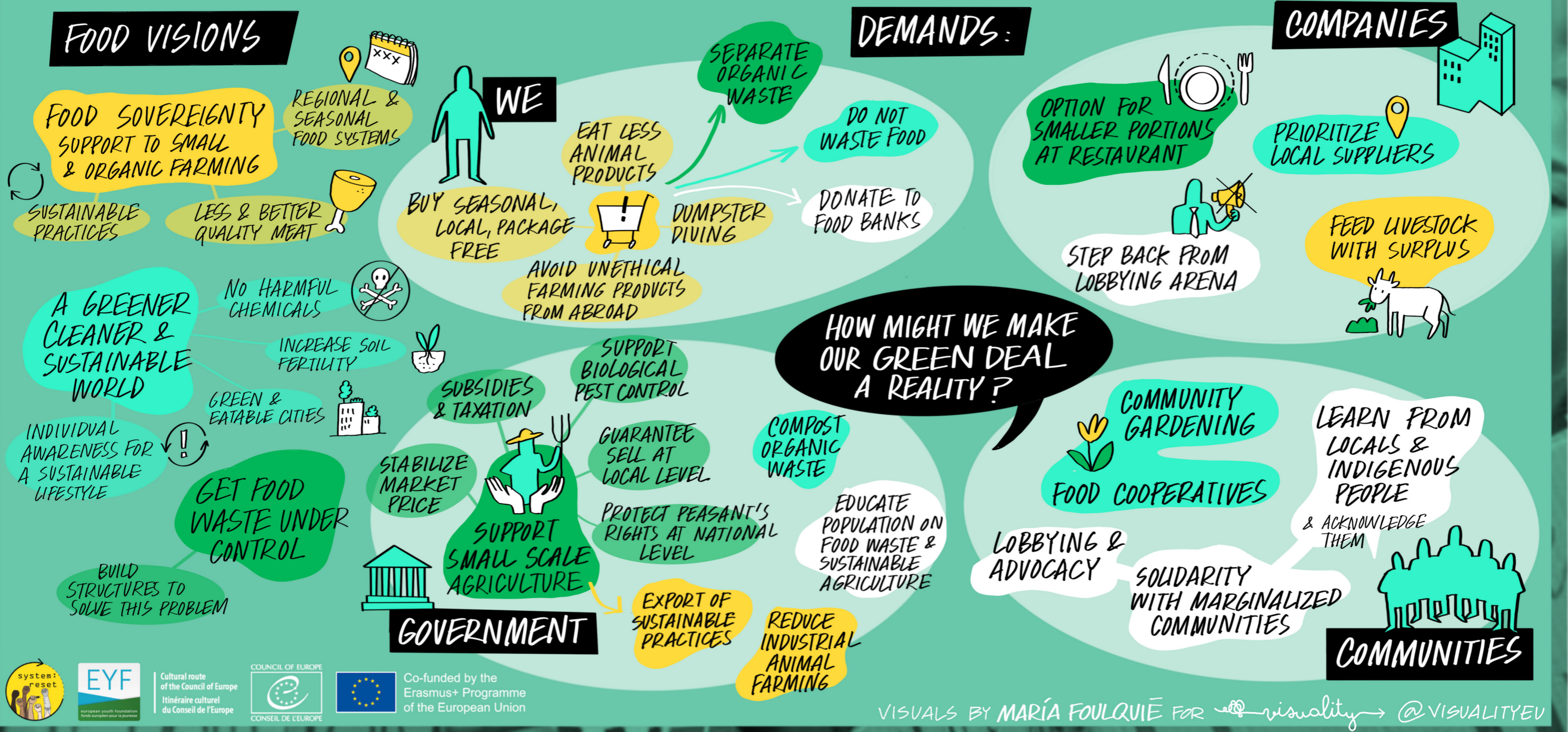

Što ljudi mogu učiniti?

- Organizirati se i upotrijebiti svoj glas kako bi zahtijevali prehrambenu pravdu za sve.
- Pridružiti se inicijativama za društvene vrtove te drugim alternativnim i održivim oblicima proizvodnje hrane.
- Informirati se o porijeklu hrane i načinu proizvodnje
- Jest više biljne, lokalne, održivo proizvedene hrane koja se prodaje bez ambalaže.
- Jest zdravije i smanjiti konzumaciju proizvoda životinjskog podrijetla.
- Ne bacati hranu.

[FOOD] JUSTICE NOT FOUND

JUNE 14TH

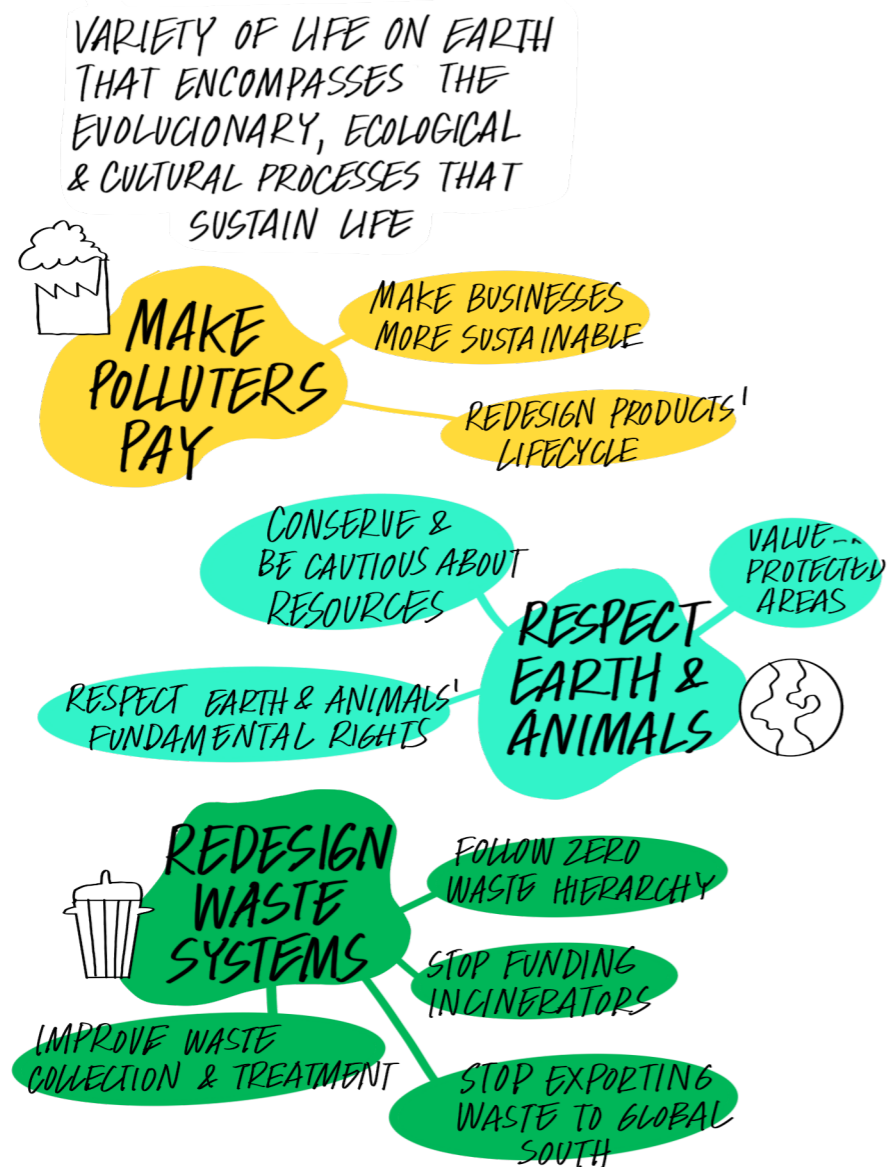

VIZIJE EUROPSKE MLADEŽI

5. Zajednička dobra: Zaštita i obnova ekosustava

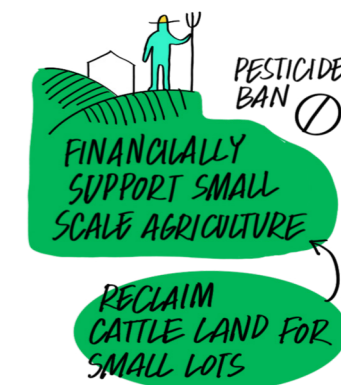
Zajednička dobra se odnose na prirodna i kulturna dobra kojima svi imaju pristup, npr. zrak, voda i šume. Zajednička dobra trebala bi biti dostupna svima, a ne u privatnom vlasništvu ili pod kontrolom kompanija. Mladi prepoznaju da Majka Zemlja, priroda i sva živa bića imaju temeljna prava koja treba poštovati. Mnogim je vizijama u žarištu interesa bio razvoj društva u kojem ljudi žive u skladu s prirodom i zajednički rade na očuvanju, obnovi i zaštiti ekosustava. Potrebno je zaustaviti beskonačnu želju Globalnog Sjevera za pristupom i ekstrakcijom prirodnih dobara te zaštititi pravo globalnog juga na pristup i očuvanje vlastitih ekosustava.

BIODIVERSITY VISIONS:

Što mogu učiniti lokalne, nacionalne i europske vlade?

- Imati intersekcionalan pristup bioraznolikosti i osigurati da zaštita ekosustava bude prioritet na svim institucionalnim razinama.
- Uvesti zakone koji prepoznaju ekosustave i prirodne sredine kao entitete koji imaju svoja prava.
- Ograničiti razvoj gradova i zaposjedanje zemljišta, te osigurati da je bar malen dio gradskog prostora predviđen za parkove i druga prirodna mjesta. Povećati udio prirodnih i zaštićenih područja.
- Slušati autohtono stanovništvo i uključiti ga u procese donošenja odluka, s obzirom na to su oni izvorni baštinici zemlje.
- Podići svijest javnosti o važnosti očuvanja bioraznolikosti i raznolikih staništa.
- Razviti planove za smanjenje rizika od katastrofa i povećati kapacitete za dugoročno suočavanje s prirodnim opasnostima i drugim krizama povezanim s klimatskim promjenama.
- Zaštititi i obnoviti populacije autohtonih i ugroženih vrsta te razviti planove za biološku sigurnost kako bi se moglo upravljati potencijalnim rizicima za život ljudi, životinja i biljaka.
- Prestati provoditi politike EU-a koje podržavaju otimanje zemlje na globalnom jugu.

Što tvrtke mogu učiniti?

- Mijenjati proizvod tako da oni budu izrađeni od održivih sastojaka i komponenta, koji ne ugrožavaju ekosustave.
- Uključiti više prirodnih elemenata u svoje poslovne prostore.

Što zajednice mogu učiniti?

- Organizirati se te zagovarati pravednu i ravnopravnu raspodjelu dobara unutar Europe, kao i između globalnog sjevera i globalnog juga.
- Razvijati inicijative za obnovu poljoprivrednog zemljišta, zaštitu okoliša, stvaranja ravnoteže između gradskog načina života i života u skladu s prirodom te učenje o različitim ekosustavima.
- Uključiti se u javne rasprave i savjetovanja.

Što ljudi mogu učiniti?

- Učiti, osobito od starosjedilaca koji su izvorni čuvari zemlje, o važnosti očuvanja ekosustava te isprepletenosti života ljudi i prirode.
- Promijeniti pogled na svijet tako da im u fokusu bude priroda (ekocentrizam), umjesto isključivo čovjek (antropocentrizam).
- Doprinijeti podizanju svijesti o okolišnim pitanjima i zalagati se za veće sudjelovanje građana u procesima zaštite okoliša.
- Bojkotirati tvrtke čije su aktivnosti štetne za okoliš.

VIZIJE EUROPSKE MLADEŽI

6. Umjetnost, kultura, obrazovanje i učenje

Mladi zamišljaju društvo u kojem su individualna i kolektivna znanja, vještine i iskustva sastavni dijelovi svačijeg života. Obrazovanje treba biti nepristrano, besplatno za sve i dostupno u raznim oblicima. Posebno je važno da se uči o okolišu i kolonijalnim korijenima klimatske krize, kao i da se integriraju znanja autohtonih naroda. Škole bi trebale biti otvorena i sigurna mjesta, gdje se ne tolerira diskriminacija na osnovi rase, seksualne orijentacije, tjelesne sposobnosti ili spola te gdje se poštuju različiti identiteti. Obrazovni sustav trebao bi pripremiti sadašnje i buduće generacije za suočavanje s društvenim i ekološkim izazovima te pomoći da vizije mladih postanu stvarnost. Obrazovanje će olakšati sustavne promjene prihvaćanjem različitih načina razmišljanja, promicanjem kulturne promjene i podučavanjem novih vještina.

Što mogu učiniti lokalne, nacionalne i europske vlade?

- Povećati broj školskih sati izvan učionice i u prirodi.
- Nuditi besplatne terapijske sastanke za učenike, radionice o vršnjačkom nasilju te programe potpore za mlade roditelje.
- Uvesti pilot-projekte o održivosti u školama.
- Boriti se protiv rodni stereotipa u obrazovnom sustavu, uključujući u školama i obuci za nastavnike.
- Od malih nogu davati prednost jačanju veza između djece, prirode i živih bića.
- Odustati od univerzalnih obrazovnih pristupa. Podržati alternativne pedagoške prakse i metodologije podučavanja koje imaju za cilj poboljšati emocionalnu, društvenu i ekološku dobrobit, a koje se temelje na načelima kao što su uključivost, pravda, uzajamnost, demokracija i zajedništvo.
- Ulagati u istraživanja i osigurati sredstva za razvoj učinkovitih strategija prilagodbe i ublažavanja klimatskih promjena.
- Zabraniti sve kulturne događaje i usluge koje nanose štetu živim bićima ili prirodi, kao što su borbe s bikovima, kočije koje vuku konji itd.
- U školske programe treba uključiti sljedeće teme: klima i socijalna pravda, održiva mobilnost, održiva poljoprivreda, prehrambena neovisnost, rasizam, kolonijalizam, neokolonijalizam, autohtono stanovništvo i njihova uloga u zaštiti bioraznolikosti, građanski odgoj, interseksionalnost, seksualni odgoj, alternativni društveni sustavi i ekonomije, kritičko mišljenje i čitanje, emocionalna inteligencija, komunikacija, suradnja, kreativnost, vrtlarstvo, kućni popravci, kako se prilagoditi promjenama, kako uspješno učiti, kako ostati smiren u novim situacijama, kako upoznati i razumjeti sebe.

Što tvrtke mogu učiniti?

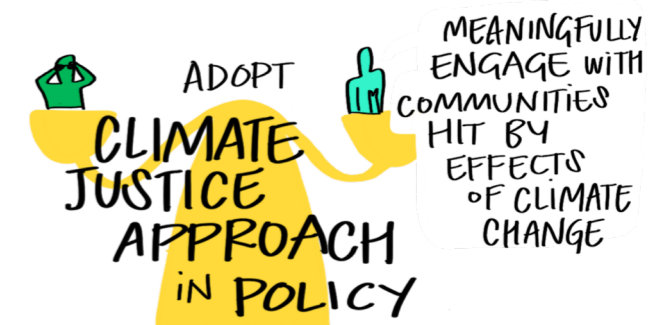
- Financirati istraživanja koja nam mogu pomoći u rješavanju klimatske krize.
- Privatna sveučilišta trebala bi ažurirati svoje programe i istraživačke prioritete kako bi odgovorila na buduće društvene potrebe koje će se pojaviti kao posljedica klimatske krize.

Što zajednice i ljudi mogu učiniti?

- Pomoći graditi društvo temeljeno na brizi i solidarnosti.
- Podizati svijest i osigurati da se mladi obrazuju o pitanjima klime i okoliša.
- Prihvatiti kulturne promjene te podržavati lokalne umjetnike i aktiviste.
- Osigurati mladima siguran prostor za razgovor o pitanjima koja ih se tiču.

7. Upravljanje i donošenje odluka

Mladi zamišljaju društvo u kojem je donošenje odluka transparentan proces, koji je u rukama ljudi i uključuje glasove nedovoljno zastupljenih pojedinaca i zajednica. Ove vizije naglašavaju potrebu za pravednim sustavom, u kojem vlade preuzimaju odgovornost za rješavanje okolišnih problema, odluke se donose na kolektivan i participativan način te se preispituju globalna dinamika moći i kapitalizam.

Što vlade mogu učiniti?

- Provesti ambiciozne zakone, propise i politike za rješavanje klimatskih promjena i drugih ekoloških izazova.
- Provesti zakonodavni okvir za zaštitu prava seljaka i autohtonih naroda.
- Smisleno uključiti različite ljude i zajednice, uključujući autohtone narode i druge manjinske skupine, u procese planiranja i donošenja odluka.
- Osigurati da globalna klimatska politika bude mjesto susreta za konstruktivan dijalog i djelovanje, te da Globalni Jug ima ravnopravnu količinu moći i utjecaja.
- Osigurati da sve vlade, procesi donošenja odluka, ulaganja te predložene politike i rješenja uzimaju u obzir zdravlje okoliša i rodna pitanja.
- Izmijeniti Zakon o nabavi tako da se bira pružatelj usluga s najodrživijim rješenjem i najvišom kvalitetom.
- Pobrinuti se da je zaštita okoliša dio ustava i proglasiti ekocid zločinom za koji mogu odgovarati poduzeća i vlade.
- Zabraniti reklamiranje proizvoda i usluga koji uzrokuju zagađenje.

Što tvrtke mogu učiniti?

- Priznati svoju odgovornost kao veliki igrači u društvu i poduzeti odgovarajuće mjere za preuzimanje odgovornosti.
- Smanjiti oglašavanje proizvoda ili usluga koji su neodrživi i/ili nezdravi.
- zed.

Što zajednice mogu učiniti?

- Razvijeti inicijative koje potiču i zahtijevaju promjene.
- Razvijati ili se uključiti u pilot-projekte za održivi razvoj zajednice.
- Podržavati i solidarizirati se s autohtonim narodima i drugim manjinskim skupinama u njihovoj borbi za politička, kulturna i ljudska prava.

Što ljudi mogu učiniti?

- Organizirati se i upotrijebiti svoj glas kako bi zahtijevali pravedniji i transparentniji sustav upravljanja u kojem su ljudi uključeni u procese donošenja odluka.
- Poznavati svoja građanska prava i aktivno sudjelovati u procesima donošenja odluka.
- Solidarizirati se s onima kojima nije priznato pravo na samoopredjeljenje i samoupravu.

8. Financiranje transformacije sustava

Financije se moraju usmjeriti prema potpori društvene pravde i dobiti te preraspodijeliti s globalnog sjevera na Globalni Jug. Mladi zahtijevaju od vlada i korporacija da preuzmu financijsku odgovornost za svoje sadašnje i prethodne štetne (kolonijalne) postupke te da prestanu financirati aktivnosti koje štete okolišu. Neprihvatljivo je nastaviti poslovati po starom.

Što vlade mogu učiniti?

- Preusmjeriti sredstva i ulaganja u programe zaštite ljudskog života i prirode, društvene pravde te razvoj etičkih i održivih tehnologija.
- Osigurati da svi naraštaji jednako mogu koristiti prirodna dobra. Zemlje Globalnog Sjevera trebaju poduprijeti Globalni Jug plaćanjem odštete za nanesenu kolonijalnu i klimatsku nepravdu.
- Prestati financirati tvrtke koje nanose štetu okolišu, uključujući proizvodnju nafte, plina i ugljena i stvoriti nova, zelena radna mjesta u sektorima kao što su obnovljiva energija, regenerativna poljoprivreda, obnova ekosustava itd.
- Osigurati pošten i pravičan porezni sustav, uključujući porez na bogatstvo i CO₂. Novac od poreza trebao bi se reinvestirati u održive projekte kojima su cilj transformativne promjene.
- Transparentno izvještavati o potrošnji javnog novca te informirati i uključiti ljude u odluke o javnoj potrošnji.
- Tražiti od banaka i drugih financijskih institucija da preuzmu odgovornost za svoj štetan doprinos klimatskoj krizi. Provesti zakone koji će osigurati transparentno komuniciranje informacija prema kupcima te ograničiti svoja ulaganja u proizvodnju fosilnih goriva, osobito proizvodnju koja iskorištava Globalni Jug.
- Razviti alternative za mjerenje dodane vrijednosti i blagostanja (umjesto BDP-a) i institucionalizirati njihovu upotrebu.

Što tvrtke mogu učiniti?

- Prestati sa starim modelima poslovanja (engl. „business-as-usual“) i predstavljati svoje poslovanje kao zeleno kad ono to zapravo nije (engl. „greenwashing“). Investirati u ekološki prihvatljive i društveno odgovorne načine poslovanja koji štite prirodna dobra, dovode do minimalnih emisija ugljika i osiguravaju društvenu pravdu.
- Koristiti mirovinske fondove koji financijski potpomažu dobit ljudi i planeta.
- Obustaviti svu proizvodnju fosilnih goriva i ulagati u zelena radna mjesta s niskim emisijama ugljika.
- Uvažiti postojeća znanja i prakse nezapadnih zemalja, koja često donose inkluzivne i isplative ideje za transformaciju.

Što zajednice i ljudi mogu učiniti?

- Uspostaviti alternativni ekonomski sustav za zajednicu (npr. ekonomiju dijeljenja) koji može supostojati neovisan o globalnim tržištima.
- Slušati autohtono stanovništvo i zajednice - oni zaslužuju vrijeme, prostor i platforme koji im mogu omogućiti da preuzmu vodstvo u zaustavljanju klimatske krize i krize bioraznolikosti.

9. Zdravstvena skrb i društvena pravda

Klimatska pravda podrazumijeva i zdravstvenu i društvenu pravdu. Primjerice, pandemija bolesti COVID-19 nije samo zdravstvena kriza, već i ekološka kriza, jer su je izazvali uništavanje biološke raznolikosti i prirode te naš trenutni kapitalistički ekonomski model. Također, klimatska kriza donosi brojne zdravstvene rizike, poput povećanja broja preuranjenih smrti zbog ekstremnih vremenskih pojava kao što su toplinski valovi. Klimatska kriza različito utječe na različite ljude, često zbog čimbenika kao što su mjesto stanovanja, ekonomski status, dob, tjelesna (ne)sposobnost te strukturna diskriminacija s kojom se suočavaju npr. na osnovi rase, spola i seksualne orijentacije. Zato je ključno imati intersekcionalan pristup. Društveni aspekt se mora uvažiti i rješavati u politikama EU-a ako želimo postići pravedan Zeleni plan za Europu koji nikoga ne zapostavlja.

Što vlade mogu učiniti?

- Osigurati zadovoljavajuć životni standard za sve.
- Omogućiti da je zdravstvena skrb dostupna svima.
- Pobrinuti se da su cjepiva svima dostupna i pravedno distribuirana.
- Osigurati svima pravo na dostojanstven rad i dostatnu plaću te zdrave, sigurne i poštene radne uvjete.
- Osigurati poštene plaće za pružanje skrbi, kod kuće i u cijelom društvu.
- Uvesti minimalne i maksimalne plaće kako bi se smanjila ekonomska nejednakost i prekomjerna potrošnja.
- Osigurati i zaštititi prava manjinskih skupina te promicati kulturu različitosti, otvorenosti i uključivosti.
- Zabraniti sva testiranja na životinjama.
- Podupirati i poticati tvrtke da integriraju mjere rodne ravnopravnosti te osigurati da nema diskriminacije prema manjinama u javnim službama za zapošljavanje.

Što tvrtke mogu učiniti?

- Osigurati dostojne plaće i uvjete rada, kao i zdravstveno osiguranje za svoje zaposlenike.
- Osigurati raznoliko, transparentno i pozitivno radno okruženje bez diskriminacije, gdje se može otvoreno razgovarati o mentalnom zdravlju.
- Iskazati podršku i solidarizirati se s potrebitima.
- Boriti se protiv rodni stereotipa i prestati proizvoditi proizvode „za nju i njega“.
- Prestati koristiti zavaravajuće marketinške strategije, uključujući greenwashing i pinkwashing (uključivanje LGBTIQ+ obilježja u marketinšku strategiju samo radi profita).

Što zajednice mogu učiniti?

- Osnažiti ljude da se zauzmu te pružaju pomoć ranjivim skupinama i pojedincima u zajednici bez stigmatiziranja i osuđivanja. Dijeliti resurse s manje privilegiranim zajednicama.
- Stvarati okruženje u kojem vladaju solidarnost, uključivost i briga kako bi povećali otpornost unutar zajednice.
- Zajedno se pobrinuti da se ljudi odnose prema svim identitetima i zanimanjima s poštovanjem te da ih se smatra dostojanstvenima.
- Uspostaviti jake i pouzdane sindikate koji štite prava radnika.
- Podizati svijest o klimatskoj pravdi.

Što ljudi mogu učiniti?

- Informirati se i osvijestiti svoje i tuđe privilegije.
- Vršiti pritisak na vlade da budu poduzetne i provedu pravedna rješenja.
- Biti otvoreni, poštene i puni razumijevanja prema ljudima te stvoriti prijateljsko i opušteno okruženje u kojem se svi osjećaju ugodno i dobrodošlo.

ZAKLJUČAK

Ovaj Prijedlog mladih predstavlja vizije europske mladeži za društveno pravednu i ekološki prihvatljivu budućnost. U njemu su predstavljene tisuće glasova koji se moraju čuti. Mladi ljudi, a posebno oni koji su i dalje nedovoljno zastupljeni, osmislili su daljnje korake za pravedan i uključiv Zeleni plan za Europu. Zahtijevamo klimatsku i društvenu pravdu, jer klimatska kriza značajno utječe na ljude diljem svijeta, a oni koji najviše pate nedovoljno su zastupljeni ljudi i mlade osobe. Upravo se nalazimo na prekretnici, a odluke koje se donose danas neće utjecati samo na sadašnjost, nego će imati veliki utjecaj i na budućnost. Stoga zahtijevamo da budemo uključeni u procese donošenja odluka i razvoj institucionalnih okvira poput Zelenog plana, kako bismo osigurali sveobuhvatan pristup sadašnjim i budućim izazovima te održivu i intersekcionalnu transformaciju za ljude i planet.

Ovaj Prijedlog mladih pokazuje da je europska mladež angažirana, puna ideja i spremna na promjene. Nakon višemjesečnog prikupljanja ideja, u ovom su Prijedlogu predstavljene vizije za devet različitih sektora – sada predstoji njihova provedba!

GLOSAR POJMOVA

Geoinženjering su namjerne intervencije velikih razmjera u prirodne sustave i Zemljine procese s ciljem ublažavanja posljedica klimatskih promjena. Postoje uglavnom dvije vrste geoinženjeringa: solarni geoinženjering, kojem je cilj smanjiti količinu zračenja koje Zemlja prima od Sunca, te CO2 geoinženjering, kojem je cilj smanjiti udio ugljičnog dioksida ili drugih stakleničkih plinova u atmosferi. Tehnike geoinženjeringa predstavljaju pokušaj da se klimom upravlja na globalnoj razini i žestoko su kritizirane, jer i same imaju određen štetan utjecaj na okoliš i društvo, a Globalni Sjever ih rado predstavlja kao „lako“ tehnološko rješenje za klimatske promjene dok one proizlaze iz istog kapitalističkog sustava koji uzrokuje globalno zagrijavanje.

Hvatanje i skladištenje ugljika uključuje hvatanje ugljičnog dioksida koji se emitira iz elektrana na fosilna goriva, energetske intenzivnih industrija i drugih velikih izvora, zatim prijevoz do mjesta skladištenja i injektiranje u zemlju. Slično geoinženjeringu, Globalni Sjever često predlaže hvatanje i skladištenje ugljika kao jednostavno tehnološko rješenje za klimatske promjene, a često se pokaže da se radi o skupom neuspješnom pokušaju koji samo prolongira proizvodnju fosilnih goriva.

Greenwashing označava pokušaj tvrtke ili organizacije da se plasira na tržište kao ekološki prihvatljiva, dok zapravo ne čini mnogo kako bi smanjila svoj utjecaj na okoliš. Ova vrsta marketinške strategije često se koristi kako bi navela i zavarala ljude da vjeruju da je tvrtka ili organizacija održivija nego što stvarno jest.

Pink washing označava pokušaj tvrtke da pokuša profitirati od proizvoda povezanih s PRIDE-om ili ima koristi od prodaje proizvoda koji djeluju kao da promiču raznolikost, dok zapravo ne ulažu napore u poboljšavanje života LGBTQ+ zajednice.

Mehanizam Rješavanja sporova između investitora i država (ISDS) je mehanizam uključen u mnoge investicijske i trgovinske sporazume za rješavanje sporova. Omogućuje stranim tvrtkama da tuže vlade zbog mjera koje bi mogle negativno utjecati na njihovu dobit. Mehanizam može natjerati vlade da zaustave provedbu politika koje su u interesu javnosti i klime te da isplate milijunske naknade tvrtkama.

Ugovor o energetskej povelji (ECT) međunarodni je multilateralni okvir za energetske suradnje koji se primjenjuje u više od 50 zemalja. Ugovor je osmišljen kako bi promicao energetske sigurnost, ali je vrlo kontroverzan, jer daje stranim ulagačima u energetskej sektoru ovlast da tuže države zbog vladinih mjera koje su

navodno oštetile njihova ulaganja. To može biti prepreka za prijelaz s fosilnih goriva na obnovljive izvore energije, a već je na snazi u Nizozemskoj, koju je tvrtka RWE za proizvodnju ugljena tužila za 1,4 milijarde eura odštete zbog postupnog napuštanja ugljena u Nizozemskoj. Ugovor o energetskej povelji uključuje rješavanje sporova između investitora i države (ISDS) kako je gore objašnjeno.

Poljoprivreda podržana od strane zajednice (CSA) alternativni je oblik proizvodnje hrane koji povezuje poljoprivrednike i potrošače kako bi se stvorio transparentniji, održiviji i lokalni prehrambeni sustav. Postoje različiti oblici CSA-a, ali odgovornosti, rizike i koristi poljoprivrede često dijele sami poljoprivrednici i potrošači. Potrošači se, na primjer, mogu uključiti tako da financijski podupru farmu, dijeljenjem troškova proizvodnje ili sudjelovanjem u djelatnostima na farmi.

SUPOTPISNICI

DISCLAIMER

Young Friends of the Earth Europe gratefully acknowledges financial assistance from the European Youth Foundation, Council of Europe and the European Union. The sole responsibility for the content of this publication lies with Young Friends of the Earth Europe. It does not necessarily reflect the opinion of the funder(s) mentioned above. The funder(s) cannot be held responsible for any use that may be made of the information contained there in.

